

lıkta görme aparasıyla bir film fabrikasını ziyaret:

KARANLIKTA GÖREN İNSANLAR

H. SCHÖTTLER

Bütün film yapan fabrikalar gibi Agfa-Gevaert film imâl müesseselerinde de çalışanların yarısı günlerini ışısız, karanlık yerlerde geçirirler. Onların çalıştıkları binaların pencereleri yoktur: buraları sübye laboratuvarları, film dökme makineleri ve ambalaj şubelerinin bulunduğu yerlerdir ki, buralarda hassas filmler ve fotoğraf kâğıtları ışıktan uzak, tamamiyle karanlıkta hazırlanır ve paketlenir. Üzerinde «döküm yeri-karanlık işletme» levhası asılı kapı yabancılar için pek kolay açılmaz. Tanınmış Alman dergisi «Hobby» bu karanlık oda adamlarını yakından görmek fırsatını bulmuş ve bu konuda çok ilginç bir röportaj yayımlamıştır. Okuyacağınız bu yazıda elinde karanlıkta görme aparası olan ve film yapımının bütün teknik ve safhalarını yakından gören bir foto muhabiri onları bize anlatıyor.

Dev gibi üç film dökme makinesinin şefi karanlıkta yapacağımız röportaj için beni hazırlıyor, modern karanlıkta görme aparasının nasıl kullanıldığını, karanlık işletme ile ilgili teknik emniyet kural ve davranışlarını açıklıyor. Sonra bana beyaz bir iş önlüğü giydirdiler ve başımda sarı renkte bir mişfer geçirdiler. Böylece şefin eşliğinde karanlık işletmenin kapısına geldik. İçeriye girdiğimiz zaman herşey zifiri karanlık ve gözlerimle bir şey görmeme imkân yoktu. Derhal elimdeki apareye bastım ve gözümle tuttum. Birden bire karanlıklar içinden açık yeşil bir ışık konisi meydana çıktı ve önce oldukça bu-

lanık görünen bir sürü cisimler, makineler ve cihazlar yavaş yavaş gerçek şekillerini buldular. İlk önce çekinerek, fakat gittikçe daha fazılaşan bir güvenlik duygusu içinde ilerlemeğe başladım. Karanlıktan ayak sesleri işitildi, şef derhal ısıklık çalmağa başladı, bu bir uyarı idi ve karşı taraftan deral cevabı geldi: «Dikkat, solda film rulo-larıyla yüklü arabalar duruyor!», arabalardan birini süren bir adamın yanından geçiyor, uzun koridorlarından ilerliyoruz. Koyu yeşil ışık benek-leri, işiğe çıkacak kapılardan önce gelen iki tara-rafı birden açılmayan kilitli geçitlerin, eklüzlerin, başladığı noktaları haber veriyor. Gittikçe çevre-mi daha iyi görmeğe başlıyorum. Göz apare ile görmeğe kendini alıştıyorum. Hatta arada sırada onu durdurup öyle görmeğe çalıştığım da oluyor, o zaman da bir şeyler görüyorum, bulanık çizgi-ler ve çok yavaş hareket eder gibi görünen ha-yaller.

Nihayet esas ilginin merkezi olan yere geliyoruz. Şef, «işte bu, tekerlek makinesi adını verdiğimiz bir makinedir. Yalnız onu inceleme-den önce sizi ölçme kulesinin uzmanlarıyla tanıştırayım», dedi. Bir ışık güçdinden geçerek oldukça az aydınlatılmış ve içinde sayısız ölçü aletleri bulunan bir yan odaya girdik. Burada havanın nemliliği, sıcaklık derecesi ve daha baş-ka değerler ölçülüyor ve istenilen ölçüde tutulu-yordu. Demin önünden geçtiğimiz makineyi ni-hayet şefin kendisi açıklamaya başladı, yalnız onun hakkında bir fikir verebilmek için onun 35

metre kadar yüksekliđi olduğunu belirtmek isterim.

Makine esas itibariyle bir döküm kısmı ile kurutma tertibatından bir araya gelmiştir ve devamlı bir surette 1,10 metre genişliğinde ve 850 metre uzunluğunda (meselâ küçük resim, Leica v.b. gibi, fotoğraf makinelerinde kullanılan film-den) bir film şeridi işler. Dökme tertibatından sarma makarasına kadar uzayan makine yolunun uzunluğu 265 metredir. Kalite bakımından en önemli olan iki safhasından biri film tabakalarının dökülmesi (meselâ Agfacolor filminde bunların kalınlığı 0,001 — 0,005 mm kadardır), ikincisi de kurutulmasıdır. Ölçme kulesinde gördüğümüz bu makine halen dakikada 43 metrelik bir hızla çalışır. Tabii bu makineden makineye

ve film cinsinden film cinsine göre farklı olabilir. Makinenin hızı ve uzun kurutma yolu üzerindeki birbirine benzemeyen kuruma durumları hem ölçme kulesinde, hem de makinenin üzerinde dikkatle izlenir. Film yüzeyine hiç bir şeyin değmemesi gerektiğinden (ne el, ne de mekanik bir ölçü aleti) kurutma durumları «Kara ışın yayıcısı» adı verilen bir aletle ölçülür.

Tabii, nadir olmakla beraber, arada bir makinenin bozulduğu ve düzensiz çalıştığı olabilir. İşte kontrol elemanları burada çok büyük bir hız ve dikkatle çalışmak zorundadırlar, zira bir saat içinde makineden 2500 metre kare film geçer. En fazla korkulan kabarcıklar veya «Komet=göktaş» adı verilen yabancı maddelerdir. Bunlar dökümün alındığı yerde veya geniş

Kimya uzmanlarının reçetelerine göre (ki bir renkli film de 150 değişik bileşik vardır) selüloz temel üzerine dökülecek ışıktan duyarlı madde hazırlanır ve kazanlar içinde sübye halinde filmin üzerine gelecek şekilde karıştırılır.

film yolunun iyice ıslanmayan noktalarında meydana gelir. Bunların muhakkak çok önceden farkına varılması gerekir, çünkü böyle bir film şeridi derhal hurdaya atılır. «Biten bütün film üretiminin % 3'ü kalite testleri için kullanılır. Çünkü film hassasiyeti ve renk kalitesi daima % 100 olmak zorundadır, film üzerine konulan renk tabakasının kalınlığındaki ufak bir fark veya kurutulmasında husule gelecek her hangi bir değişiklik renklerin karışmasına ve filmi teşkil eden taneciklerin büyümesine sebep olur ve film kalitesi de o nispette düşer».

Karanlıkta görülenler

Ölçme kulesinden çıkarak tamamiyle karanlık olan makine dairesine geçiyoruz. Elimdeki «büyülü fener» tekrar çalışmaya başlıyor, kızıl

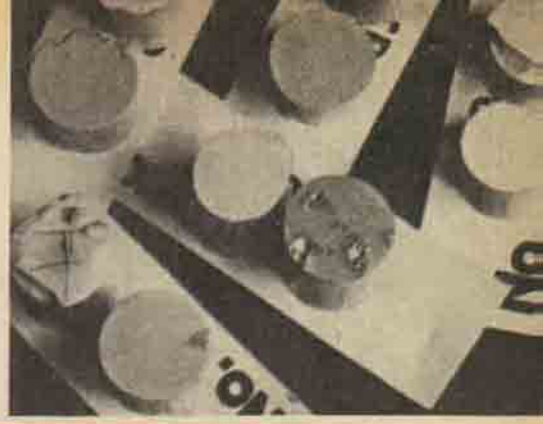
ötesi ışınların konisi içinde makineyi işleten makinisti görüyorum. Dökümün geldiği yerde duruyor, burası tam ince bir yarıktan sübye kıvamında sıvının aktığı yerdir. Bu sübye önünden geçen film hattı tarafından alınıp ileri götürülür. Çalışanların hareketleri sakın ve yavaştır. Elimdeki «büyülü feneri» yüzlerine çeviriyorum, onlar beni göremiyorlar. Fakat ben onların, adeta gözlerinin bütün beyazını kaplayacak kadar büyümüş olan, gözbebeklerini görüyorum. Tıpkı kedi gözleri gibi. Tam bu sırada kılavuzum beni kolumdan çekti ve «şimdi kurutma tekerleğinin çalıştığı katlara çıkacağız, yalnız dikkat, basamaklar taşır, düşmeyiniz!» dedi, elimi aldı ve onu yavaş yavaş hareket eden film hattı üzerinden geçirdi, fakat filme değmemesine de dik-

kat etti. «Hissediyor musunuz, burada film ilk önce serin bir bölgeden geçiyor. Film sübyesi ıpki puddinge benzer, o da soğutulmuş katılır. Onun için ilk kuruma safhasında oldukça serin olan katılma kanalından geçer, burada hava çok kurudur ve ısı derecesi ayarlanmıştır. Daha yukarıdaki sıcak hava vermek suretiyle sübyenin içindeki bütün nemlilik alınır». Yukarı çıktıkça hava ısınır. Ortak film hattı dev silindirlerden geçer, bunlar çok büyük bir bisiklet tekerleğine benzer, çapı 18 metredir. Bu dev tekerleğin en üst noktası üçüncü kattadır ve burada deşitil bir sıcak vardır. Oraya girince insanın gömleği vücuduna yapışmağa başlıyor. Kısa bir süre sonra filmi saran makarının bulunduğu kata iniyoruz. Artık tamamıyla kuruyan film sarıcı makara vasıtasıyla tekerlekten alıştırma dolabına gider.

Burada film hattı dakikalarca sayısız merdaneler üzerinden ileri geri sürülür, bu sırada 20° de ve yüzde 60 oranında nemli bir hava ile temasa gelir ve böylece normal şartlara getirilmiş olur. Bundan sonra film sarma makinesinde sarılmağa başlar ve «çekirdek», merkez noktasına yakın bulunan film tabakalarının lüzumsuz yere fazla gerilmemesi için sarma gerilimi devamlı olarak azaltılır ve kontrol edilir. İşte burada kurutma işlemi en önemli ve son noktasına erişir. Çok temiz bir şekilde hazırlanan ve kurutma işlemi sırasında filmin üzerine değişik sıcaklıklarda üfürülen «pahalı» hava emilir ve yeniden temizlenip hazırlandıktan sonra tekrar kullanılır. Leverkusen'deki film fabrikasında, film tabakasının güvenilir bir şekilde katılmağı ve tozsuz bir şekilde kuruyabilmesini sağlayabilmek için saatte 3 milyon metre küp hava temizlenmek ve filtreden geçirilmek zorundadır.

Tekerlek makinesinde tam bu sırada bir Agfocolar filmi işleniyordu. 850 metre uzunluğundaki hassas tabaka taşıyıcısının dökülmesinden sonra hat kesiliyor ve makine durdurulmadan yeni bir makara takılıyor. Yalnız şu anda biten sübye tabakası bu filmin birçok tabakalarından biridir. Renkli filmlerin üzerinde 14'e kadar ayrı tabaka vardır.

Bu tabakaların teker teker dökülmesinden sonra film delinmek ve satışa çıkarılacak şekilde hazırlanabilmek üzere uygun hatlarda kesilir (meselâ 6x9 film veya Leica filmi v.b. gibi). Filmlerin son hazırlanma işleri özel ambalaj odalarında el değmeden tamamıyla otomatik olarak yapılır. Bu üretim safhasının ne kadar karışık ve çeşitli olduğu hakkında bir fikir verebilmek için

Hüyük bir özenle teste tabi tutulan sübye örnekleri. Değişik renk dereceleri değişik ışık şiddetine maruz bırakıldıklarını gösterir.

birbirinden farklı 20.000 çeşit ambalaj yapılmakta olduğunu söylemek yeter, tabii bunların içinde özel malzemeler ve fotoğraf kâğıtları da vardır.

İyi hava — sükunet içinde bir çalışma

Fabrikayı dolaşmamız sona erdi. Tekerlek makinenin elemanlarına veda ediyor ve nihayet ışık geçidinden aydınlığa çıkıyoruz. Şaf bana son olarak burada çalışan insanlar hakkında da bilgi verdi. Burada makinistler, dökümcüler, kurutucular, sarıcı ve eriticiler gibi özel meslek sahipleri çalışmaktadır. Emniyet bakımından önemli pozisyonlar da hep çift personel bulundurulur.

Karanlıkta çalışmağa gelince, 8 saat karanlıkta kalmak psikolojik veya fizyolojik hiç bir problem yaratmıyor mu?

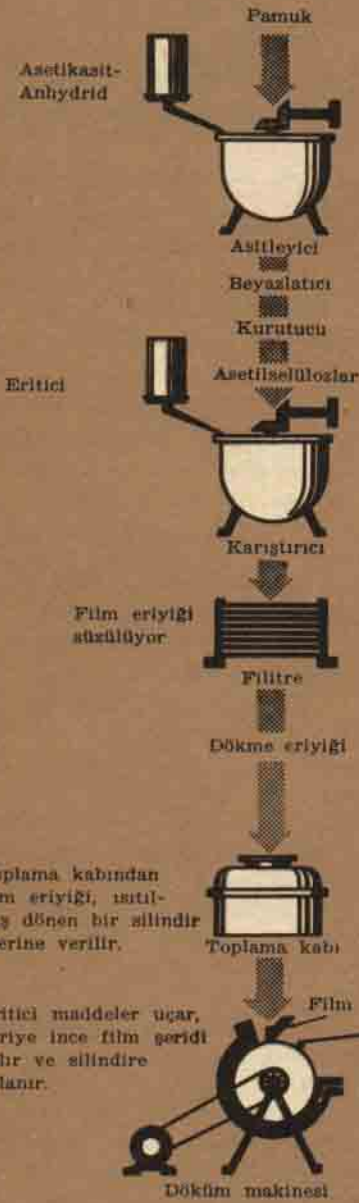
Aslında kimya mühendisi olan kılavuzum, karanlığın insanlar üzerine sükun ve huzur verici bir etkisi olduğunu ve çok temiz ve insan bünyesine en uygun sıcaklık derecesi ve nemlilikte bir hava kullanıldığı için orada çalışanların nezle, bronşit v.b. gibi hastalıklara hemen hemen hiç tutulmadıklarını ve karanlıkta çalışmanın aydınlıkta çalışmaktan insanları daha az yorduğunu bilhassa belirtti :

«Bizim karanlık adamlarımız, iş yerlerinden tamamıyla memnundurlar. Çalışanlar arasında uyumlu bir iş birliği havası vardır, çünkü onlar başka işlerde çalışanlardan çok daha fazla birbirlerine muhtaçtırlar. Onların aydınlıkta çalışanlara nazaran daha fazla teneffüsleri vardır, spor yapar ve bol bol yürüyerek uzun turlara çıkarlar ve benim gibi onların çoğu, işleriyle serbest zamanlarında hevesle yaptıkları şeyleri birleştirirler, çünkü hepsi iyi birer fotoğraf amatördür».

Hobby'den

FİLİMLERİN YAPIMI

1. Film taşıyıcısının yapılması

2. Sübeyelerin hazırlanması ve dökümü

